АНАЛІЗ СУЧАСНОГО ФАРМАЦЕВТИЧНОГО РИНКУ МІСЦЕВИХ АНЕСТЕТИКІВ В УКРАЇНІ

Щокіна К. Г., Томащук А. В., Бєлік Г. В.
Національний фармацевтичний університет,
м. Харків, Україна
acya@ukr.net

Вступ. Місцеві анестетики знижують або повністю пригнічують збудливість нервових волокон і блокують проведення імпульсів до центральної нервової системи, що спричиняє тимчасову втрату больової та інших видів чутливості у місці їх введення. За класифікацією лікарських засобів місцеві анестетики належать до засобів, які знижують чутливість аферентних нервових закінчень або запобігають їх збудженню.

Місцеві анестетики представлені препаратами різної хімічної будови: ефірами амінобензойної (прокаїн, бензокаїн, тетракаїн та ін.) та бензойної кислот (кокаїн), амідами ацетаніліду (бупівакаїн, лідокаїн, артикаїн, ропівакаїн та ін.) та препаратами різних груп (етилхлорид, диклонін, капсаїцин та ін.). Оборотно пригнічуючі немієлінізовані нервові волокна типу С, місцеві анестетики насамперед блокують больову чутливість, потім нюхову, смакову, температурну і тактильну. Через відносно високу стійкість рухових волокон великого діаметру зняття чутливості не супроводжується паралічем м'язів.

Механізм дії місцевих анестетиків остаточно не вивчено. Відомо, що вони знижують проникність мембран нервових волокон для йонів натрію в результаті конкуренції з йонами кальцію та підвищення поверхневого натягу фосфоліпідів мембран, знижують енергозабезпечення транспортних систем йонів через мембрани нервових волокон, що призводить до пригнічення утворення потенціалів дії та запобігає генерації та проведенню нервового збудження. Активність препаратів залежить від розчинності їх у воді та жирах, а також здатності зв'язуватися з білками нервових волокон.

Основними вимогами до місцевих анестетиків є їхня висока вибірковість і значна широта терапевтичної дії, низька токсичність, відсутність подразнювальної дії на тканини, забезпечення достатнього знеболення під час оперативних втручань. Місцеві анестетики місцеві використовують у різних видах анестезії: поверхнева (мазі, присипки, гелі, креми тощо), інфільтраційна, провідникова (розчини для ін'єкцій різної концентрації) та інші. Широкому використанню місцевої анестезії в клінічній практиці заважає досить висока токсичність місцевих анестетиків. Запобіганню та зменшенню небажаних реакцій (запаморочення, зниження артеріального тиску, слабкості та ін.), пов'язаних з усмоктуванням у кров, сприяє використання місцевих анестетиків у комбінаціях із судинозвужувальними засобами, як-от епінефрин, або препаратів з пролонгованою дією. Тому пошук нових шляхів підвищення ефективності та безпечності використання місцевих анестетиків продовжує залишатися актуальним.

Мета. Метою роботи став аналіз асортименту місцевих анестетиків на сучасному фармацевтичному ринку України.

Матеріали та методи. Для аналізу асортименту місцевих анестетиків, зареєстрованих в Україні станом на листопад 2023 року використовувалися державний реєстр лікарських засобів України та довідник лікарських препаратів Компендіум.

Результати та їх обговорення. Отримані результати показали, що досліджувані препарати, зареєстровані в Україні, за класифікацією АТС належать до групи N01B Препарати для місцевої анестезії. Станом на листопад 2023 року на фармацевтичному ринку України зареєстровано 8 міжнародних непатентованих назв місцевих анестетиків. На українському ринку представлено 45 торгових назв препаратів цієї групи. З них 11 торгових назв препаратів на основі бупівакаїну, по 9 препаратів на основі лідокаїну та артикаїну, 7 лікарських засобів містять прокаїн, по 2 препарати – ропівакаїн та мепівакаїн. 11 торгових найменовань – це комбіновані лікарські форми (місцевий анестетик + епінефрин). Це складає приблизно чверть (24,4%) усіх місцевоанестезуючих препаратів, зареєстрованих у Україні. Найчастіше зустрічається комбінація артикаїну з епінефрином (9 препаратів з 11).

Серед зареєстрованих місцевих анестетиків 51,1% становлять препарати відчизняних виробників, 48,9% – зарубіжні препарати. Фармацевтична компанія «Здоров'я» є абсолютним лідером у виробництві місцевих анестетиків в Україні (7 торгових найменувань). Серед іноземних компаній лідером є Aspen Pharma (Швеція) (5 препаратів).

Більшість місцевих анестетиків, наявних на сучасному українському фармацевтичному ринку, представлені у парентеральних лікарських формах, а перш за все, у розчинах для ін'єкцій. Також в Україні зареєстровані і інші лікарські форми місцевих анестетиків, а саме, Версатіс пластир фірми Grunenthal GmbH (Німеччина), Дентол 7,5% гель компанії Pharmascience Inc. (Канада), Катеджель з лідокаїном, виробник компанія Montavit GmbH (Австрія), та Емла крем, Aspen Pharma (Швеція). 5 лікарських препаратів призначені для спінальної анестезії.

Висновки. Асортимент препаратів для місцевої анестезії на сучасному фармацевтичному ринку Уаїни досить широкий. На українському фармацевтичному ринку зареєстровано 45 торгових найменувань місцевих анестетиків, які містять 8 міжнародних непатентованих назв. Лідером є бупівакаїн, на рінку присутні 11 препаратів на його основі. Друге місце посідають лідокаїн та артикаїн (по 9 препаратів). 24,4% усіх місцевоанестезуючих препаратів, зареєстрованих в Україні, складають комбіновані лікарські форми. Найчастіше зустрічається комбінація артикаїну з епінефрином.

Асортимент продукції вітчизняних та зарубіжних виробників становить відповідно 51,1% та 48,9% від загальної кількості лікарських засобів цієї групи на ринку. Таким чином, можна припустити, що споживачі місцевих анестетиків не віддають перевагу тільки вітчизняним препаратам, але й активно використовують зарубіжні лікарські засоби.

Ключові слова: місцеві анестетики, фармацевтичний ринок, асортимент препаратів.